

УДК 7.012

САМЧИКІВСЬКИЙ РОЗПИС: СТИЛЬОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ХУДОЖНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ

БЕЗУГЛА Руслана, ПАВЛЕНКО Софія

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна

bezuhla.ri@kntud.edu.ua, soffiko17@gmail.com

У роботі проведено аналіз сучасних художніх інтерпретацій самчиківського розпису у виробах графічного дизайну, виявлено основні риси колірної палітри, композиційної будови, особливості формоутворення та символічний зміст мотивів цього декоративного орнаменту.

Ключові слова: *самчиківський розпис, орнамент, символіка, художня інтерпретація, графічний дизайн.*

ВСТУП

Під впливом глобалізаційних процесів сучасні графічні дизайнери у пошуках творчих джерел все частіше починають звертатись до надбань народного мистецтва. Український декоративний розпис, як один з важливих феноменів етнокультури набуває все більшої популярності, а дослідження художніх інтерпретацій самчиківського розпису у сучасному дизайні дозволить зробити внесок у збереження української культурної спадщини та популяризувати цю декоративну техніку.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою публікації є аналіз стильових трансформацій та сучасних художніх інтерпретацій самчиківського розпису у виробах графічного дизайну.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Культурне надбання українського народу є осередком автентичних знань та творчого натхнення. Сьогодні народне мистецтво стає невичерпним джерелом для винайдення інноваційних технік в графічному дизайні. Ці тенденції демонструють, що етнокультура не лише зберігає відбиток минулого, але й активно впливає на формування майбутнього дизайну, створюючи симбіоз автентичних мотивів та їх сучасного переосмислення.

В новому прочитанні постає, зокрема, і самчиківський розпис (самчиківка) який є унікальним видом українського декоративно-прикладного мистецтва. Розпис виник в селі Самчики, що на Хмельниччині, як форма оздоблення білосніжних стін хатин дивовижними квітковими орнаментами і став невід'ємною частиною побуту жителів. Кожна господиня мала свою унікальну художню манеру, що робило кожен розпис неповторним. Після Другої світової війни ця народна мистецька традиція почала занепадати і лише у 1960-х роках завдяки зусиллям місцевих ентузіастів на чолі з Олександром Пажимським, самчиківський розпис почав своє відродження та розвиток. Нині в цій техніці працюють лише кілька мистців, членів Національної спілки майстрів народного мистецтва України –

Олександр Пажимський, Михайло Юзвук, Сергій Касьянов та Віктор Раковський, кожен з яких має свій винятковий стиль роботи [1].

Дослідивши роботи Віктора Раковського (рис. 1) виявлено, що композиція розпису може бути дзеркальною і зазвичай асиметричною, але обов'язково динамічною, рухливою. Цей розпис виконується великим зубчастим малюнком, що активно заповнює тло масивними елементами, розділеними контрастними або супідрядними кольорами. В основі розпису міститься площинний орнамент, що позбавлений об'ємності. Характерними мотивами орнаменту є вигнуте перо, зубчасте листя, пелюстки квітів, що нагадують полум'я. Розпису притаманні гнучкі лінії та плавні форми візерунків, що мають гострі зубчасті кінці. Ці характерні риси створюють самобутню художню мову майстрів самчиківки.

Рис.1. Роботи майстра Віктора Раковського [2]

Домінуючою тематикою самчиківського розпису є рослинні мотиви, які поєднуються з геометричними формами в різноманітних інтерпретаціях (рис. 1). У творах майстрів цього стилю часто зустрічаються мотиви барвінку, соняшників, троянд, колосся, маків, дзвіночків та ягід калини. Класичні розписи базуються на композиціях таких як «вазон», «райське дерево», «дерево життя». Символіка дерева відображає безперервність життя та родовід. Птахи також є одними з найпопулярніших мотивів: курка, півень, соловей, лелека, сокола, голуби та лебідь, який вважається найбільш розповсюдженим символом вірності та незмінної любові. Трохи рідше зображуються тварини, які тісно пов'язані з побутом людей, такі як собаки, коти та коні, а іноді на полотнах можна побачити й людські фігури [2].

Основу колористики самчиківського розпису зазвичай складають червоні, сині, зелені та жовті відтінки. Крім того, використовуються чорний, коричневий, рожевий та фіолетовий кольори.

У контексті графічного дизайну самчиківський декоративний розпис може бути інтегрований у дизайн-проект методом стилізації художньої техніки або ж прямим цитуванням робіт майстрів у візуальній мові продукту. Яскравим прикладом такого запозичення та впровадження творів мистців самчиківки у дизайн є автентична лінійка вин ТМ «KOBLEVO», що вирізняється дизайном етикеток, які зображають декоративні орнаменти самчиківського розпису. Серія налічує 4 позиції вина: «Стефанія», «Мрія», «Червона Калина» та «Вільна Пташка». «Стефанія» — червоне напівсолодке вино, присвячене однойменній пісні гурту Kalush Orchestra, яка здобула перемогу на Євробаченні 2022. В основу покладений символізм найголовнішої мрії кожного українця бути вільними. Символ

вільного птаха відображає прагнення українців до свободи та незалежності. «Червона Калина» — червоне сухе вино, назва якого присвячена пісні «Ой у лузі червона калина», яка стала символом національної боротьби за свободу, життя і майбутнє України. Розробкою цього етнодизайну займалася компанія UAMAZE, яка вбачає своєю місією зберігати та популяризувати українське мистецтво [3].

Рис.2. Етикетки для серії вин ТМ «KOBLEVO» [4]

ВИСНОВКИ

Констатовано, що поєднання мистецького фольклору із сучасними дизайн-підходами дозволяє посилити візуальну диференціацію продукту серед конкурентів та сприяє створенню образу, який приверне увагу та запам'ятається споживачам. Подібні інтерпретації стають не лише гарним маркетинговим інструментом, що забезпечує національне звучання продукту, а ще й сприяють підвищенню інтересу до цього виду мистецтва, завдяки чому зберігаються та продовжують свій розвиток унікальні техніки самчиківки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Традиція декоративного розпису села Самчики. Автентична Україна. URL:<https://authenticukraine.com.ua/blog/tradicia-dekorativnogo-rozpisu-sela-samcki>
2. Самчиківський розпис – традиція, яку треба зберегти. Рукотвори, народне мистецтво online. URL:<https://rukotvory.com.ua/info/samchykivskyj-rozpys-tradycja-jaku-treba-zberehty/>
3. UAMAZE. Розробка етно-дизайнів URL:<https://uamaze.com.ua/rozrobka-etno-dyzajniv-koblevo-samchykivske/>
4. Пляшки вина «KOBLEVO» з елементами самчиківського розпису. URL:<https://www.koblevo.ua/products/mriia>

BEZUHLA R., PAVLENKO S.

SAMCHYKIVSKY PAINTING: STYLE TRANSFORMATIONS AND ARTISTIC INTERPRETATIONS IN GRAPHIC DESIGN

The work analyzes modern artistic interpretations of Samchykiv painting in graphic design products, reveals the main features of the color palette, compositional structure, features of form formation and symbolic content of the motifs of this decorative ornament.

Key words: samchykiv painting, ornament, symbolism, artistic interpretation, graphic design.